

Rechtspraak

28 Ordemaatregel, meerpersoonscel. Ordemaatregel mag niet worden gebruikt om plaatsing in meerpersoonscel af te dwingen; Penitentiare beginselenwet, artikel 21; Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden, artikel 11a (beroepscommissie 18 januari 2006, nr. 05/2447/GA; Vegter, Bleichrodt, Weenink, De Greef, secr.)

Post alia.

De inhoud van het beklag en de uitspraak van de beklagcommissie

Het beklag betreft een ordemaatregel van plaatsing in afzondering in een afzonderingscel voor de duur van 14 dagen wegens het weigeren van medewerking aan plaatsing in een meerpersoonscel alsmede de wijze van tenuitvoerlegging van de ordemaatregel.

De beklagcommissie heeft het beklag gegrond verklaard op de gronden als in de aangehechte uitspraak weergegeven.

De standpunten van de directeur en klager

De directeur heeft in beroep zijn tegenover de beklagcommissie ingenomen standpunt als volgt toegelicht. Bij binnenkomst van klager in de inrichting was er geen reden om klager niet in een meerpersoonscel te plaatsen. Het is de bedoeling dat de gedetineerden uit de meerpersoonscellen later doorstromen naar de eenpersoonscellen. Op welke termijn dat gebeurt, is afhankelijk van de capaciteit.

Op de afdeling waar klager verblijft zijn relatief veel meerpersoonscellen. (...)

Klager heeft in beroep zijn tegenover de beklagcommissie ingenomen standpunt als volgt toegelicht. Klager was gedetineerd in Haarlem en heeft om overplaatsing naar Amsterdam verzocht vanwege zijn bezoek. De selectiefunctionaris heeft hem vervolgens geselecteerd voor Het Schouw te Amsterdam. Klager kwam in Het Schouw op de inkomstenafdeling en werd geselecteerd voor een tweepersoonscel. Daar was klager het niet mee eens. In Haarlem was hem verteld dat hij niet in aanmerking zou komen voor plaatsing in een meerpersoonscel, omdat hij wordt verdacht van een geweldsdelict. In Het Schouw werd echter tegen hem gezegd dat hij naar een tweepersoonscel moest en dat hij anders 14 dagen in afzondering zou worden geplaatst. Na omekomst van die 14 dagen zou klager terug naar inkomstenafdeling gaan en zou de plaatsing opnieuw worden bekeken. Dit gebeurde niet en de afzondering werd steeds met 14 dagen verlengd. Klager heeft tot en met 10 juni 2005 in afzondering verbleven. (...)

De beoordeling

Klager verblijft in het h.v.b. Amsterdam. Blijkens de bestemmingaanwijzing is dit h.v.b. een inrichting met een standaardregime van beperkte gemeenschap. Op grond van artikel 21 van de Penitentiare beginselenwet (Pbw) in verband met artikel 11a van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden kan de directeur een gedetineerde die in een regime van algehele of beperkte gemeenschap is geplaatst, een voor de gemeenschappelijke onderbrenging van gedetineerden bestemde verblijfsruimte

toewijzen, tenzij de gedetineerde daarvoor ongeschikt wordt geacht. Van een dergelijke ongeschiktheid van klager is niet gebleken. De beslissing waarvan beroep heeft betrekking op klagers plaatsing in afzondering op 26 april 2005 en de verlenging van die maatregel. De omstandigheid dat klager niet vrijwillig wilde meewerken aan een plaatsing in een meerpersoonscel vormt naar het oordeel van de beroepscommissie onvoldoende grond voor een ordemaatregel van plaatsing in afzondering. In het systeem van de Pbw past eerder dat een gedetineerde die een opdracht tot ingebruikname van een meerpersoonscel weigert daar in voorkomend geval disciplinair voor wordt gestraft. Niet uitgesloten moet worden geacht dat een gedetineerde na het ondergaan van een disciplinaire straf van 14 dagen bij herhaalde weigering opnieuw wordt gestraft. Het beroep zal dan ook op dit onderdeel ongegrond worden verklaard en de uitspraak van de beklagcommissie zal worden bevestigd, met aanvulling van gronden.

Voorts merkt de beroepscommissie op dat niet is gebleken dat de directeur bij de verlengingsbeslissingen steeds opnieuw een afweging heeft gemaakt, terwijl evenmin is gebleken dat werd voldaan aan de in artikel 57 van de Pbw opgenomen hoorplicht.

(...)

De uitspraak

De beroepscommissie verklaart het beroep ongegrond en bevestigt de uitspraak van de beklagcommissie met aanvulling van de gronden.

NOOT

1. Op basis van artikel 24 Pbw is de directeur bevoegd om, bij wijze van ordemaatregel, een gedetineerde in afzondering te plaatsen. De afzondering ingevolge artikel 23 lid 1 sub a-b Pbw duurt ten hoogste twee weken en kan telkens voor ten hoogste twee weken worden verlengd indien de noodzaak tot afzondering naar

het oordeel van de directeur nog bestaat. artikel 23 lid 1 sub a-b Pbw houdt in dat de directeur een gedetineerde kan uitsluiten van deelname aan een of meer activiteiten indien dit a) in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in de inrichting dan wel van een ongestoorde tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming noodzakelijk is, of b) indien dit ter bescherming van de betrokken gedetineerde noodzakelijk is. In de hierboven afgedrukte uitspraak had de klager na zijn overplaatsing vanuit Haarlem naar Amsterdam te kennen gegeven niet in te stemmen met plaatsing in een meerpersoonscel. Vermoedelijk met het oog op de hiervoor onder a) vermelde grond besloot de directeur vervolgens de klager in een afzonderingscel te plaatsen.

Indien een gedetineerde betrokken is bij feiten die onverenigbaar zijn met de orde of de veiligheid in de inrichting dan wel met de ongestoorde tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming, kan de directeur op grond van artikel 50 Pbw de gedetineerde een disciplinaire straf opleggen, die kan bestaan uit opsluiting in een strafcel of een andere verblijfsruimte voor ten hoogste twee weken. artikel 51 lid 5 Pbw bepaalt dat geen straf kan worden opgelegd, indien de gedetineerde voor het begaan van een feit als bedoeld in artikel 50 lid 1 Pbw niet verantwoordelijk kan worden gesteld.

De beroepscommissie oordeelt dat de omstandigheid dat de klager niet vrijwillig wilde meewerken aan een plaatsing in een meerpersoonscel onvoldoende grond vormt voor een ordemaatregel van plaatsing in afzondering: "in het systeem van de Pbw past eerder dat een gedetineerde die een opdracht tot ingebruikname van een meerpersoonscel weigert daar in voorkomend geval disciplinair voor wordt gestraft". De grondslag voor het opleggen van een disciplinaire straf, te weten betrokkenheid van de gedetineerde bij feiten die onverenigbaar zijn met de orde of de veiligheid in de inrichting, wijkt in formulering nauwelijks af van de hiervoor onder a) genoemde grondslag voor het opleggen van een ordemaatregel: de

handhaving van de orde of de veiligheid in de inrichting.

Toch bestaan er wel verschillen. In de Memorie van Toelichting bij het toenmalige wetsvoorstel-Pbw wordt in dit verband opgemerkt: "Afzondering is te onderscheiden van oplegging van een disciplinaire straf van opsluiting in een (straf)cel. Zij is een ordemaatregel die duurt voor zolang zij noodzakelijk is en dient te worden beëindigd zodra dit mogelijk en verantwoord is. Een disciplinaire straf is in tijd tevoren bepaald. Ook de gronden voor oplegging verschillen. Voor plaatsing in afzondering is niet vereist dat een gedetineerde zich schuldig heeft gemaakt aan feiten die onverenigbaar zijn met de orde of de veiligheid in de inrichting dan wel met de ongestoorde tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming. Voor oplegging van een disciplinaire straf is het nodig dat de gedetineerde een strafbaar feit in penitentiairrechtelijke zin heeft begaan" (*Kamerstukken II 1994/95*, 24 263, nr. 3, p. 46.). Verderop in de Memorie van Toelichting merkt de minister op: "Teneinde het onderscheid tussen de orde- of de veiligheidsmaatregel enerzijds en de disciplinaire straf anderzijds duidelijk te markeren stel ik voor als additionele voorwaarde op te nemen dat de gedetineerde voor het begaan van een dergelijk feit verantwoordelijk kan worden gesteld. Zie het voorgestelde artikel 51, vijfde lid. Dit ruime begrip omvat de strafrechtelijke noties van verwijtbaarheid (opzet en schuld) en toerekeningsvatbaarheid." (*Kamerstukken II*, 1994/95, 24 263, nr. 3, p. 68.) Aldus lijkt ook in het penitentiair recht sprake te zijn van wat in de sfeer van het reguliere strafrecht wel wordt aangeduid als "tweesporenstelsel": naast de sanctie categorie der straffen is er een aparte categorie: de maatregel. Zie daarover meer uitvoerig het Rotterdamse proefschrift "Op maat geregeld?" (Gouda Quint, Deventer: Gouda Quint, 2002).

Met haar hiervoor weergegeven overwegingen heeft de beroepscommissie kennelijk als haar oordeel tot uitdrukking willen brengen dat de klager een verwijt kan worden gemaakt van (en in termen

van artikel 51 lid 5 Pbw: verantwoordelijk kan worden gesteld voor) de door zijn weigering ontstane situatie, welke weigering ernstig genoeg is om disciplinair te bestraffen, doch welke weigering niet van een dusdanige ernst is dat – ongeacht het verwijt dat de klager terzake kan worden gemaakt – dient te worden gegrepen naar de uiterste maatregel (vergelijk *Kamerstukken II 1994/95*, 24 263, nr. 3, p. 43) van afzondering. Dat wordt niet anders door de omstandigheid dat de disciplinaire straf van opsluiting in een strafcel en de ordemaatregel van plaatsing in afzondering in de praktijk in hun wijze van tenuitvoerlegging nauwelijks van elkaar zullen kunnen worden onderscheiden. Ook in dit opzicht verschilt het penitentiaire recht niet steeds van het gewone strafrecht.

T. Kooijmans

29 Ontvankelijkheid, overplaatsing.
De directeur is niet bevoegd tot externe overplaatsing. Een dergelijke beslissing is voorbehouden aan de selectiefunctiearis; Penitentiaire beginse-lenwet, artikel 15 lid 3 (beroepscom-missie 24 januari 2006, nr. 05/1915/GA; Vegter, Brand, Wijte, Van Gemert, secr.)

Post alia.

De inhoud van het beklag en de uit-spraak van de beklagcommissie

Het beklag betreft:

a. klagers overplaatsing naar Krimpen aan den IJssel en (...).

De beklagcommissie heeft het beklag ongegrond verklaard op de gronden als in de aangehechte uitspraak weergegeven.

De beoordeling

Met betrekking tot onderdeel a.:

Het ministerieel besluit van 23 maart 2005 nr. 5336634/05/DJI regelt de be-stemming van de penitentiaire inrichtin-gen Rijnmond. Het besluit is in werking